

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
KeAҚ «Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ»

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
НАО «ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА»

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
NJSC «L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY»

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТА КҮНІНЕ АРНАЛҒАН
«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТАСЫ:
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ ЖӘНЕ ҚАРЖЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ,
«НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН:
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»
ПОСВЯЩЕННАЯ ДНЮ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE,
«NATIONAL CURRENCY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN:
ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL TECHNOLOGIES»
DEDICATED TO THE DAY OF THE NATIONAL CURRENCY
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

13 ҚАРАША, 2024 АСТАНА

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА**

**MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY**

**«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ
ВАЛЮТАСЫ: ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ ЖӘНЕ
ҚАРЖЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ»**

**Қазақстан Республиканың ұлттық валюта күніне арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ**

13 қараша 2024 жыл

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

**Международной научно-практической конференции,
«НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН:
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»
посвященной дню Национальной валюты Республики Казахстан
13 ноября 2024 год**

COLLECTION OF MATERIALS

**International scientific and practical conference,
«NATIONAL CURRENCY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN:
ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL TECHNOLOGIES»
dedicated to the Day of the National Currency of the Republic of Kazakhstan
November 13, 2024**

ASTANA, 2024

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)
Ж 14

«Қазақстан Республикасының Ұлттық валютасы: экономикалық өсу және қаржы технологиялары» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы = Международная научно-практическая конференция «Национальная валюта Республики Казахстан: экономический рост и финансовые технологии» = International scientific and practical conference «National currency of the Republic of Kazakhstan: economic growth and financial technologies» - Астана: – 688 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-82-2

Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы күніне арналған "Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы: экономикалық өсу және қаржы технологиялары" тақырыбындағы халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының жинағында жас ғалымдар, докторанттар, магистранттар мен студенттер өткізген өзекті және проблемалық мәселелер бойынша авторлық зерттеулердің нәтижелері ұсынылған. Басылым студенттерге, магистранттарға, докторанттарға, сондай-ақ қазіргі ғылымның өзекті мәселелерімен айналысатын оқырмандардың кең ауқымына арналған.

В сборнике материалов международной научно-практической конференции, посвященный дню национальной валюты Республики Казахстан на тему «НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ» представлены результаты авторских исследований по актуальным и проблемным вопросам, проведенных молодыми учеными, докторантами, магистрантами и студентами. Издание предназначено для студентов, магистрантов, докторантов, а также для широкого круга читателей, занимающихся актуальными проблемами современной науки.

The collection of materials from the international scientific and practical conference dedicated to the Day of the National Currency of the Republic of Kazakhstan on the topic "NATIONAL CURRENCY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL TECHNOLOGIES" presents the results of the author's research on current and problematic issues conducted by young scientists, doctoral students, master's students and students. The publication is intended for students, master's students, doctoral students, as well as for a wide range of readers involved in current issues of modern science.

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)

ISBN978-601-7697-82-2

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)
Ж 14

Рецензенттер:

Алина Г.Б. - ҚР БҒМ БҒСБК қауымдастырылған профессоры, Esil University мекемесінің «Бизнес және басқару» факультетінің деканы

Мажитов Д.М. – экономика ғылымдарының кандидаты, «Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ профессоры

Редакциялық алқа:

Жағыпарова А.О. – экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Экономика факультетінің деканы, Астана қ.

Мақыш С.Б. – экономка ғылымның докторы, профессор, Esil университетінің бірінші проректоры – академиялық мәселелер жөніндегі проректор, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ диссертациялық кеңесінің төрағасы, Астана қ.

Бұлақбай Ж.М. – экономика ғылымдарының кандидаты., доцент, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі, Астана қ.

Майдырова А.Б. – экономка ғылымның докторы, профессор, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі, Астана қ

Сембиева Л.М. – экономка ғылымның докторы, профессор, ЕҰУ «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

Аманова Г.Д. - экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

Муталиева Л.М. – экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Туризм» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

Мухияева Д.М. –Phd докторы қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

ISBN 978-601-7697-82-2

«Қазақстан Республикасының Ұлттық валютасы: экономикалық өсу және қаржы технологиялары» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының еңбектер жинағы. – Астана: "Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті"КЕАҚ, 2024. – 699

Сборник трудов международной научно-практической конференции «Национальная валюта Республики Казахстан: экономический рост и финансовые технологии» . – Астана: НАО «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева», 2024. – 699

Works of the International scientific and practical conference «National currency of the Republic of Kazakhstan: economic growth and financial technologies» . – Astana: NAO "L.N. Gumilyov Eurasian National University", 2024. – 699

ISBN 978-601-7697-82-2

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)

© "Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті"КЕАҚ, 2024
© НАО «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева», 2024
© NAO "L.N. Gumilyov Eurasian National University", 2024

әрі арттыра түседі.

Цифрлық технологияларды енгізу тәуекелдерді басқару жүйесінің дамуының негізгі бағыттарының бірі болып табылады. Жаңа технологиялар тәуекелдерді алдын ала анықтауды жеңілдетеді, тәуекелдер туралы ақпаратты өңдеу мен талдаудың дәлдігін арттырады және мониторинг процесін автоматтандырады.

Халықаралық тәжірибенің алмасуы да тәуекелдерді басқару жүйесінің дамуына ықпал етеді. Қазақстандық аудиторлық органдар шет елдерде қолданылатын тиімді әдістер мен тәсілдерді енгізу арқылы өз қызметтерін жетілдіре алады.

Қорытындылай келе сыртқы мемлекеттік аудитті жоспарлауда тәуекелдерді басқару жүйесін қолдану мемлекеттік қаржылық бақылау саласындағы маңызды қадамдардың бірі болып табылады. Бұл жүйе аудиттің нәтижелілігін арттырып қана қоймай, оның тиімділігін қамтамасыз етеді және мемлекеттік ресурстарды дұрыс әрі тиімді пайдалануға ықпал етеді. Тәуекелдерді басқару жүйесін енгізу арқылы мемлекеттік аудит органдары қоғамдық сенімді арттырып, мемлекеттік қаражаттың жұмсалуды қатаң бақылауда ұстай алады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдары қолданатын тәуекелдерді басқару жүйесіне бірыңғай қағидаттар мен тәсілдерді бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 28 қарашадағы № 590 және Қазақстан Республикасы Республикалық бюджеттің бақылау жөніндегі есеп комитетінің 2015 жылғы 28 қарашадағы № 10-НҚ нормативтік қаулысы мен бұйрығы (электрондық ресурс) - <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1500012502>

2. Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау объектілерінің тиісті жылға арналған тізбесін қалыптастыру және сыртқы мемлекеттік аудит жүргізу кезінде қолданылатын тәуекелдерді басқарудың үлгілік жүйесін бекіту туралы. Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің 2015 жылғы 28 қарашадағы № 13-НҚ нормативтік қаулысы (электрондық ресурс) - <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1500012476>

3. Тиісті жылға арналған мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау объектілерінің тізбесін қалыптастыру және ішкі мемлекеттік аудит жүргізу кезінде қолданылатын тәуекелдерді басқарудың үлгілік жүйесін бекіту туралы Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 597 бұйрығы (электрондық ресурс) - <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1500012490>

4. ҚР Жоғары аудиторлық палатаның ресми сайты (электрондық ресурс) - <https://www.gov.kz/memleket/entities/esep/activities/directions?lang=kk>

ӘОЖ (2964)

ТАҚЫРЫП: МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫЛЫҚ БАҚЫЛАУДАҒЫ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ

Өмірзақ М. Е.

Абдикадирова А. А. аға оқушысы, Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.,
Астана қ., Қазақстан Республикасы, Хиуаз Доспанова 2/1

E-mail: minuraumirzak2006@gmail.com

Андама: Бұл жұмыста мемлекеттік ресурстарды басқару процесінің тиімділігі мен ашықтығын айтарлықтай арттыратын мемлекеттік қаржылық бақылау саласында жасанды интеллектті (ЖИ) пайдалану қарастырылады. ЖИ енгізу негізгі міндеттерді автоматтандырады, қателіктер тәуекелін төмендетеді және деректерді өңдеуді жеделдетеді, бұл бұзушылықтарды жедел анықтауға және алаяқтықты болдырмауға мүмкіндік береді. ЖИ қаржылық бақылауда табысты пайдалану мысалдары Сингапур, Эстония және АҚШ мысалында келтіріледі, онда

ЖИ мониторингке, транзакцияларды талдауға және тәуекелдерді болжауға көмектеседі. Қазақстанда да мемлекеттік аудитке ЖИ енгізуге бағытталған заңнамалық база қабылданды. Deloitte сияқты компаниялар есептілікті автоматтандыру және қаржылық көрсеткіштерді талдау үшін генеративті ЖИ-ны белсенді пайдаланады. Осылайша, ЖИ қаржылық тұрақтылықты қолдайтын және бюджет қаражатын басқаруды жақсартуға ықпал ететін маңызды құралға айналады.

Аннотация: использование искусственного интеллекта (ИИ) в сфере государственного финансового контроля, значительно повышающее эффективность и прозрачность процесса управления государственными ресурсами. Внедрение ИИ автоматизирует основные задачи, снижает риск ошибок и ускоряет обработку данных, что позволяет оперативно выявлять нарушения и предотвращать мошенничество. Примеры успешного использования ИИ в финансовом контроле приводятся на примере Сингапура, Эстонии и США, где ИИ помогает в мониторинге, анализе транзакций и прогнозировании рисков. В Казахстане также принята законодательная база, направленная на внедрение ИИ в государственный аудит. Такие компании, как Deloitte, активно используют генеративные ИИ для автоматизации отчетности и анализа финансовых показателей. Таким образом, ИИ станет важным инструментом поддержки финансовой стабильности и содействия улучшению управления бюджетными средствами.

Annotation: The use of artificial intelligence (AI) in the sphere of state financial control, which significantly increases the efficiency and transparency of the process of managing public resources. The implementation of AI automates key tasks, reduces the risk of errors and speeds up data processing, which allows for prompt detection of irregularities and prevention of fraud. Examples of successful use of AI in financial control are given in Singapore, Estonia and the USA, where AI helps in monitoring, analyzing transactions and forecasting risks. Kazakhstan has also adopted a legislative framework aimed at introducing AI in state audit. Companies such as Deloitte are actively using generative AI to automate reporting and analyze financial performance. Thus, AI will become an important tool to support financial stability and help improve budget management.

Кілтті сөздер: Жасанды интеллект, мемлекеттік қаржылық бақылау, автоматтандыру, аудит, бюджетті басқару, қаржылық тәуекелдер, генеративті ЖИ, Қазақстан, Deloitte.

Жасанды интеллект процестердің тиімділігі мен ашықтығын арттыруға ықпал ете отырып, мемлекеттік қаржылық бақылау саласындағы маңызды құралға айналуға бастайды. Жасанды интеллект енгізу көптеген міндеттерді автоматтандыруға мүмкіндік береді, адам қателігінің тәуекелін төмендетеді және деректерді өңдеу процесін жеделдетеді. Бүгінгі күні мемлекеттің қаржылық бақылауында жасанды интеллектті пайдалану жедел қарқынмен дамып келеді және көптеген елдер оны қаржылық деректерді талдау және ауытқушылықтарды анықтау үшін белсенді қолдана бастады. [1]

«Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы мемлекеттік аудиттің бюджет қаражаты мен мемлекет активтерін тиімді пайдалануға бағытталған қағидаттары мен міндеттерін белгілейді. Ол мемлекеттік ресурстарды басқаруды бағалауды және қаржылық қызметтің ашықтығын қоса алғанда, бақылауға жаңа тәсілдерді енгізеді. 2015 жылдан бастап Қазақстан қаржылық операцияларды басқару мен бақылауды жақсартқан мемлекеттік қаржылық бақылау жүйесіне көшті. Заң сондай-ақ мемлекеттік қаржыны басқарудағы дәлдік пен ашықтықты арттыру үшін цифрлық аудит сияқты қазіргі заманғы әдістерге назар аударады. [2]

Сингапур мемлекеттік аудит үшін ЖИ пайдалануда көшбасшы болып табылады. Бұл елде ЖИ мемлекеттік шығыстардың мониторингі үшін және қаржылық транзакцияларды талдауды автоматтандыру үшін қолданылады. Бұл әлеуетті қаржылық тәуекелдерді және сыбайлас жемқорлық жағдайларын анықтауға көмектеседі, сондай-ақ аудит жүргізудің дәлдігі мен жылдамдығын арттырады. Үлкен деректер талдауын және машиналық оқытуды пайдалану елдегі шығыстарды бақылау процесін айтарлықтай жақсартты.

Эстония - аудитті қоса алғанда, әртүрлі мемлекеттік процестерге ЖИ белсенді енгізетін әлемдегі ең сандық елдердің бірі. Эстония ЖИ -ны қаржылық деректерді талдау және мемлекеттік қаражатты пайдалануға байланысты ықтимал тәуекелдерді болжау үшін пайдаланады. Цифрлық платформалар мен инновациялық технологиялардың арқасында Эстония ашықтықты арттырып және бюрократия деңгейін қысқарта отырып, мемлекеттік қаржыны басқару процестерін сәтті автоматтандырды.

АҚШ салық аудиті мен алаяқтыққа қарсы күресте ЖИ-ны белсенді пайдаланады. АҚШ Салық басқармасы (IRS) үлкен көлемдегі деректерді талдау және күдікті транзакцияларды анықтау үшін машиналық оқыту әдістерін қолданады. Бұл салықтан жалтару схемаларын тез анықтауға және алаяқтықты болдырмау шараларын қабылдауға мүмкіндік береді. ЖИ сондай-ақ федералдық деңгейде қаржылық бақылау және бюджет шығыстарының мониторингі процестерін автоматтандыру үшін пайдаланылады.

Сингапур мемлекеттік шығыстарды мониторингілеу және қаржылық транзакцияларды талдау үшін ЖИ -ны белсенді пайдаланады. Мемлекеттік аудитке АИ енгізу нәтижесінде:

Аудит жүргізу уақытының қысқаруы: Аудиторлық тексеру жүргізуге жұмсалатын уақыт 30% -ға қысқарды.

Анықталған бұзушылықтардың ұлғаюы: Деректерді неғұрлым дәл талдаудың арқасында анықталған қаржылық бұзушылықтардың саны 25% -ға артты.

Өзінің цифрлық бастамаларымен танымал Эстония мемлекеттік аудит процестеріне ЖИ енгізді, бұл мынадай нәтижелерге алып келді:

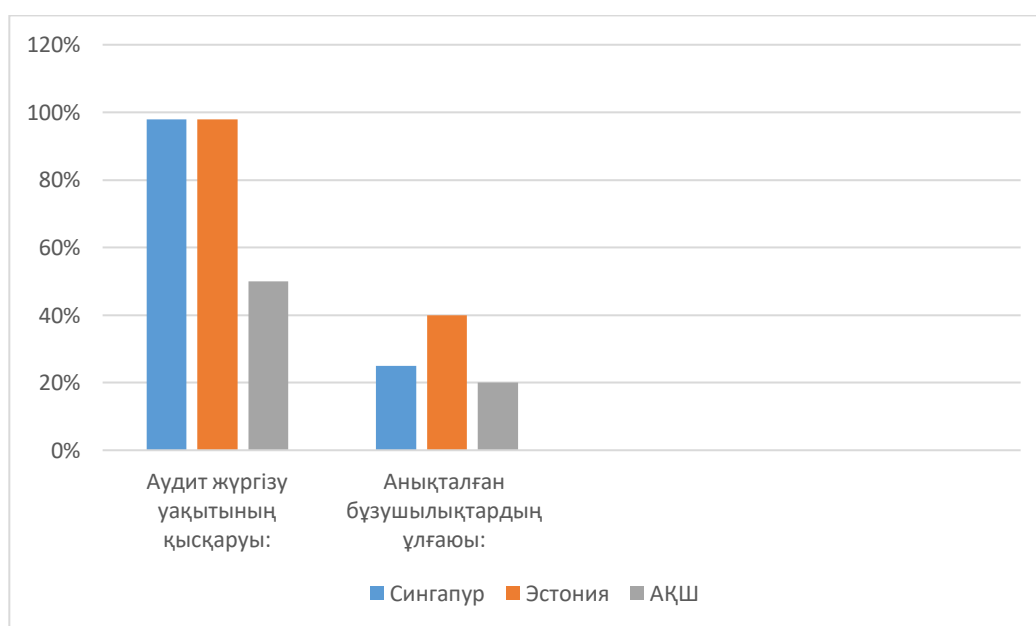
Ашықтықты арттыру: Мемлекеттік қаржы операцияларының ашықтық деңгейі 98% -ға жетті, бұл сыбайлас жемқорлық үшін мүмкіндіктерді айтарлықтай төмендетті.

Бюрократияны қысқарту: Процестерді автоматтандыру бюрократиялық рәсімдерді 40% -ға қысқартуға мүмкіндік берді.

АҚШ-та Салық басқармасы (IRS) алаяқтық схемаларды анықтау мақсатында деректердің үлкен көлемін талдау үшін ЖИ қолданады. ЖИ енгізу нәтижелері:

Анықталған алаяқтық оқиғаларының көбеюі: Табылған салықтық алаяқтық оқиғаларының саны 50% -ға артты.

Тергеу уақытының қысқаруы: Күдікті транзакцияларды тергеу үшін қажетті уақыт 20% -ға қысқарды.

Ескертпе - автордың деректері бойынша

Deloitte деректерді жинау және талдау процестерін автоматтандыру үшін генеративті жасанды интеллектті белсенді пайдаланады, бұл есептілік сапасын едәуір жақсартуға және

қаржылық талдауды жеделдетуге мүмкіндік береді. Бұл технология қаржылық құжаттарды дайындауды жеделдетіп қана қоймай, деректерді талдау мен ауытқуларды анықтаудың дәлдігін арттырады. Генеративтік ЖИ мәтіндерді жасау, қаржылық көрсеткіштерді талдау, есептерді дайындау үшін және тіпті болашақ қаржылық трендтерді болжау үшін пайдаланылады. Deloitte-дегі генеративті ЖИ талдаушылар мен қаржы мамандарына деректер жинау, есеп жазу және визуализация жасау сияқты дағдылы міндеттерді автоматтандыруға көмектеседі.

Мысалы, Deloitte жиынтық есептерді автоматты түрде жасау, қаржылық тәуекелдерді талдау және бәсекелестік стратегияларды бағалау үшін үлкен тілдік модельдер негізіндегі құралдарды пайдаланады. Бұл мамандарға стратегиялық міндеттерге көбірек уақыт бөлуге және өздерінің талдамалық қорытындыларын жақсартуға, сондай-ақ нарықтық мүмкіндіктер мен тәуекелдерді неғұрлым дәл бағалауға мүмкіндік береді. Зерттеулерге сәйкес, генеративті ЖИ пайдалану қаржылық талдау процесін жеделдетуге және есепке алу және аудит саласында қабылданатын шешімдердің сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Генеративтік ЖИ мүмкіндіктерінің арқасында компаниялар нарықтағы жаңа өзгерістерге тез бейімделіп, реттеу мен есептіліктегі өзгерістерге жедел ден қоя алады. Зерттеулер көрсеткендей, бұл технологияны енгізу алдағы жылдары жаһандық ЖІӨ-ні 7% -ға ұлғайтып, еңбек өнімділігін 1,5% -ға арттыруы мүмкін. Deloitte қаржылық талдауды жақсарту үшін генеративті ЖИ пайдаланатын жалғыз компания емес. PwC, KPMG және EY сияқты «Үлкен төрттік» компаниялары өз процестерін автоматтандыру және оңтайландыру үшін ЖИ белсенді түрде енгізуде. Мысалы, PwC қаржылық деректерді талдау үшін GL.ai жүйесін пайдаланады, ал EY қорларды түгендеу және бақылау үшін дрондарды қолданады. Бұл технологиялар компанияларға дағдылы міндеттерді орындауға арналған уақытты қысқартуға және бизнестің анағұрлым стратегиялық аспектілеріне назар аударуға мүмкіндік береді. [3] [4]

Мемлекеттік қаржылық бақылау бюджет қаражатын пайдаланудың ашықтығын, тиімділігін және заңдылығын қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Бұл процеске ЖИ енгізу қаржыны басқару мен бақылаудың дәстүрлі әдістерін өзгерте алатын бірқатар елеулі артықшылықтарды ашады.

Біріншіден, дәлдікті арттыру және адами қателерді азайту мемлекеттік қаржылық бақылауда ЖИ пайдаланудың негізгі артықшылықтарының бірі болып табылады. Жасанды интеллект дұрыс емес есептілікке немесе дұрыс емес қорытындыларға әкелуі мүмкін адам қателерінің ықтималдығын болдырмай, жоғары дәлдіктегі деректердің үлкен көлемін талдауға қабілетті. Бұл әсіресе әрбір қателіктің бюджет пен елдің экономикалық тұрақтылығы үшін елеулі салдары болуы мүмкін мемлекеттік қаржы тұрғысынан маңызды.

Екіншіден, ЖИ бұрын қолмен орындалған және айтарлықтай уақыт алған процестерді жылдамдатуға мүмкіндік береді. Деректерді жинау, оларды сұрыптау және кейіннен талдау сияқты дағдылы операцияларды автоматтандыру бақылауды неғұрлым жедел және икемді етеді. Бұл бақылаушы органдарға ықтимал ауытқуларға жылдам ден қоюға және қаржылық тәртіпті жақсарту үшін уақтылы шешімдер қабылдауға көмектеседі.

Үшінші артықшылық - ауытқушылықтарды анықтау және алаяқтықты болдырмау. ЖИ бірегей мүмкіндіктерінің бірі нақты уақытта транзакцияларды талдау және күдікті әрекеттерді немесе алаяқтық схемаларын анықтау қабілеті болып табылады. Машинамен оқыту AI модельдеріне адамның назарынан тыс қалуы мүмкін айқын емес үлгілерді тануға мүмкіндік береді. Бұл қаржылық бақылауды неғұрлым тиімді етеді және мемлекеттік ресурстарды заңсыз пайдаланудан қорғайды.

ЖИ -дің тағы бір маңызды артықшылығы - бұл болжау және жоспарлау. Жасанды интеллект деректерді талдай алады және болашақ қаржылық үрдістерді болжай алады, бұл бақылаушы органдарға бюджет шығыстарын жақсы жоспарлауға, ықтимал тәуекелдерді болжауға және нарықтағы өзгерістерге бейімделуге мүмкіндік береді. Бұл мемлекеттің өз ресурстарын неғұрлым ұтымды және тиімді басқару қабілетін жақсартады.

Бұдан басқа, ЖИ пайдалана отырып автоматтандыру мемлекеттік қаржылық бақылаудың ашықтығын арттыруға ықпал етеді. ЖИ автоматты есептерді жинақтауға және деректердің үлкен көлемін талдауға мүмкіндік береді, бұл бақылау процесін бақылаушы

органдар үшін де, қоғам үшін де неғұрлым ашық және түсінікті етеді. Қаржылық операциялардың ашықтығы қоғамның үкіметтік құрылымдарға сенімін арттыру үшін маңызды элемент болып табылады.

Ақырында, негізгі артықшылықтардың бірі ЖИ заңнамадағы өзгерістерге бейімделу қабілеті болып табылады. Қаржылық реттеулер мен нормативтік актілер жиі өзгеруі мүмкін және ЖИ жаңа талаптарға сәйкес келу үшін өз процестерін тез әрі икемді жаңартуға қабілетті. Бұл мемлекеттік органдарға құқықтық ортадағы өзгерістерге тиімді ден қоюға және есептіліктің жоғары стандарттарын қолдауға мүмкіндік береді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. <https://intosajournal.org/journal-entry/artificial-intelligence-preparing-for-the-future-of-audit/>
2. https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37724730&pos=3;-108#pos=3;-108
3. https://www.ey.com/ru_kz/assurance/why-ai-is-both-a-risk-and-a-way-to-manage-risk
4. <https://deloitte.ai/login?returnUrl=%2F>

УДК 302.02

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚАРЖЫ СЕКТОРЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ ПЕН ЕСЕПТІҢ РӨЛІ: ЖЕТІСТІКТЕР МЕН МӘСЕЛЕЛЕР

Саржақова Ж.Р.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қ., Қазақстан Республикасы
E-mail: zhannasarzhakova@gmail.com

Ғылыми жетекші: Шамишева Н.К., э.ғ.к., Менеджмент кафедрасы доценті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қ., Қазақстан Республикасы

Аңдатпа. Бұл мақалада Қазақстанның қаржы секторын трансформациялау барысындағы мемлекеттік аудит пен есеп жүйесінің рөлі талқыланады. Мемлекеттік аудит пен есеп бюджеттік ресурстардың тиімділігін бақылау және қаржылық есептіліктің дұрыстығын қамтамасыз ету арқылы қаржы жүйесінің ашықтығын арттырады. Мақалада банк секторының несиелендіру тәуекелдері, сақтандыру мен қор нарығының дамуының әлсіздігі және микроқаржы нарығындағы қаржыландыру шектеулері сияқты негізгі мәселелер қарастырылады. Бұл қиындықтарды шешу қаржы секторының тұрақтылығы мен тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Кілт сөздер: қаржы секторы, ЖІӨ, мемлекеттік аудит, есеп, трансформация.

Аннотация. В данной статье обсуждается роль системы государственного аудита и учета в процессе трансформации финансового сектора Казахстана. Государственный аудит и учет повышают прозрачность финансовой системы за счет контроля эффективности бюджетных ресурсов и обеспечения достоверности финансовой отчетности. В статье рассматриваются основные вопросы банковского сектора, такие как риски кредитования, слабое развитие страхового и фондового рынков и ограничения финансирования на микрофинансовом рынке. Решение этих проблем позволит повысить стабильность и эффективность финансового сектора.

Ключевые слова: финансовый сектор, ВВП, государственный аудит, учет, трансформация.

Annotation. This article discusses the role of the state audit and accounting system in the transformation of the financial sector of Kazakhstan. State audit and accounting increase the